

KULTŪRA

MENAS LITERATŪRA MOKSLAS

Įžodinta
būtis

Regis, teiginys, kad šiais laikais žodžiai tapo nebesvarbūs ir jų reikšmė nuvertėjo, kaip senovės dievas Janas turi du skirtingus veidus. Neklystume, jei sakytume, kad ir gražiausi žodžiai nieko verti, jeigu jų neiliustruoja darbai (veiksmai). Kita vertus, jeigu veiksmai tinkamai neižodinami arba lieka nebylūs, jie neatlieka savo tikslo.

Bet šiais laikais, kurie Šventame Rašte įvardijami kaip „paskutinieji“ (tuos „paskutiniuosius laikus“ suvokiame ne kaip konkrečius metus ar šimtmečius, bet kaip visą periodą – antropoceną), žodžio galia (ir negalia) ypačiai išryškėja. Žodis kuria, gydo, išlaisvina, žeidžia, verčia susigrumti amžinoje šviesos ir tamsos kovoje. Žodis priešina, skaldo, skleidžia mirtiną liūdėsį ir bejėgiškumą. Žodis augina puikybę ir neviltį. Žodis lenkiasi šventumui ir paprastumui.

Žodis šiandien panašus į tinklą, kuriuo gaudomos žmonių sielos.

Ir mes niekaip neišvengsime šio tinklo. Nebent patys, savo noru atsakytume būti *homo sapiens* ir evoliucionuotume į būtybes, kurioms žodį pakeičia vaizdas, o mintį, kuriai išreikšti būtina kalba – jausmingumas. Visi gyvūnai yra be galo jausmingi, galima sakyti, kad gyvūniškoji esmė – *grynas* jausmas (apie tai rašė C. S. Lewisas knygoje „Kandžio problema“).

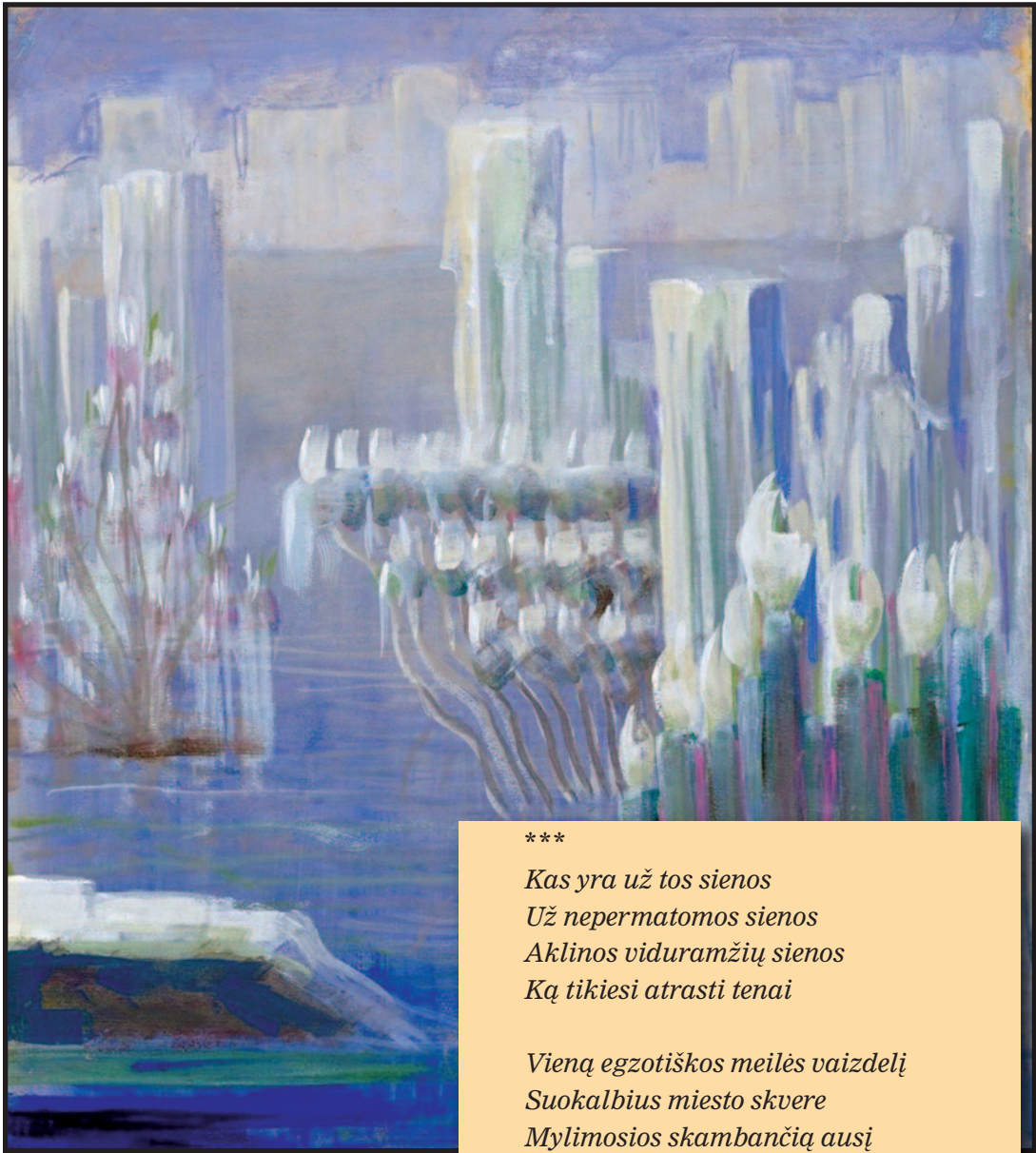
Turėdami tąją *gryną* jausmingumą (žinoma, ir insinktus), būtume *tik* gyvūnai. Mūsų supratimas apie proto reikšmę ir jo sąsają su pamatinėmis dorybėmis liktų labai menkas (jeigu išvis liktų). Ar gyvūnas svarsto apie teisingumo svarbą? Tvirtumo reikšmę? Susitvarkymą? Jų sąsają su protingumu? Ar jis klausia savęs – kas aš esu? Kas yra mano būtis? Kokia jos prasmė?

Gyventi be žodžių, kurie ne tik žeidžia ar gydo, bet ir verčia sieti reiškinius ir jų priežastis ir pakilti virš instinktų lygmens, būtų lengviau ir paprasčiau. Jeigu žmonės norėtų būti absoliučiai laimingi, jie turėtų nebekalbėti. Žodį pakeistų vaizdai ir emocijos. Ir, žinoma, tam tikri garsai, nes gyventi kurčioje tyloje baisoka: nori nenori, primintų laikus, kai žemėje viešpatavo vien primityvios gyvybės formos.

Bet šitie „paskutinieji laikai“ tokie nebus. Nebūsime absoliučiai laimingi, nes mūsų būtis yra įžodinta, įžodinta iki skausmo, iki mirtino liūdėsio, iki sukrečiančios nuostabos ir džiaugsmingo apstulbimo.

Kai nuskambės žodis „kelkis!“, prabus ir dulkės, ir kaulai, ir pelenai.

Renata Šerelytė

Mikalojus Konstantinas Čiurlionis.
Pasaulio sutvėrimas, VI

Kas yra už tos sienos
Už nepermatomos sienos
Aklinos viduramžių sienos
Ką tikiesi atrasti tenai

Vieną egzotiškos meilės vaizdelį
Suokalbius miesto skvere
Mylimosios skambančią ausį
Varinį kariūno šešėlį
Dievą šaligatviais tolstantį

Bet yra šalta viduramžių siena
Ji skiria tik tavo ir mano sielą
Galima šimtmetį praleist negirdom
Iškęsti kaip žvirbliui
Mėlyną mistišką žiemą

Ir vis dėlto kas už tos sienos
Pilkos nepermatomos sienos
Galvokim kol nevėlu
Dėl ramybės
Ir mudviejų sielos

Vytautas Skripka

MRF
MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

Medijų rėmimo fon-
das 2025 m. suteikė
18 000 Eur paremti
projektą: DRAUGAS
laikraščio diasporos
žiniasklaida.

Šio šeštadienio Kultūros turinys

1-as psl. Renata Šerelytė. Įžodinta būtis • 2-as psl. Astrida Petraitytė. Povilo Višinskio gijos Martos Zauniūtės veikime • 3-as psl. Vytautas Skripka. Eilėraščiai • 4-as psl. Laimutė Vasiliauskaitė-Rožukienė. Pasaulinio garso kontratenoras Jakub Jozef Orlinski pirmą kartą Lietuvoje • 5-as psl. Algis Vaškevičius. Iškilmingai paminėtas Felikso Vaitkaus skrydžio per Atlantą 90-metis • 6-as psl. Rimantas Vanagas. Eilėraščių spąstai, arba kaip aš norėjau būti trubadūru (4) • 7-as psl. Stanislovas Abromavičius. Šventų giesmių giedojimas (2) • 8-as psl. Eilėraščių spąstai (tęsinys)

Kitame numeryje: Šiuolaikinės muzikos festivalis „Gaida“ • Povilui Višinskiui – 150

Nukelta i 3 psl.

Atkelta iš 2 psl.

pondenciją, ir paketus siųsti panelės Juzefos Mikuckaitės adresu... Juk to susirašinėjimo su Višinskiu kone kas savaitę jis jai ir pinigų kvitus siunčia, ir žinias, kur koks veikėjas įsikūręs, kam reiktų laikraščių nu-siųsti ir pan., o ir jai atsiskaityti pri-valu. Tik Povilui, regis, netiko, kad ji dar ir socialdemokratinio „Dar-bininkų balso“ administravimą pri-siėmė. Gal norėjo, kad varpininkai nuo socialdemokratų atsiribotų, o gal tiesiog manė ją visų darbų ne-aprėpsiant, užklausė: „Ar dabar dviems ponams tarnauji, ar tik vie-nam?“ Juk ji galėtų atsakyti, kad kaip uoli tarnaitė neapleidžia nė vienų pareigų – ir varpininkų de-mokratinė spauda nenukenčia dėl to, kad pasitarnauja socialdemok-ratų leidiniui... Ir dar vieną pašai-pėlę paskutiniame gegužės laiške Marta įskaitė – mat ji pageidavo, kad būtų apmokėti visi įvariausiams adresatams siunčiami leidiniai, o Povilas atsikirto (juk ji galėjo ir piktą gaidelę išgirsti balse): „Tams-ta pasirodei didelė optimistė ir idea-listė: nori, kad būtų daug siuntinė-jama pagal visokių antrašų, o kas neužmokės, kad aš apsiimčiau atly-ginti. Taigi nori, kad arba aš nežinia kodėl turiu svetimas skolas mokėti, arba paimti į savo rankas atkratymą nuo jų skolų, t.y. susirašinėti ir su Tamsta, ir su kiekvienu iš jų; – ačiū už gerą patarimą.“

O 1902-ų spalį Marta pasiryžo – nukaks į, taip sakant, varpininkų susiejimą Zubovo Dabikinės dvare, nors ne taip paprastai pasiekiamame (žinoma, užgniauš bekylantį pa-sipuikavimą savo gimtine – o juk Prūsuose keliai ir gelžkeliai!, pas-kubės niekinamai vyptelti: jau tie lietuvininkai – nei tautiško, nei de-mokratiško, tuo labiau – socialde-mokratiško susipratimo...) O ji da-lyvaus Demokratų partijos suva-žiavime – kaip lygiateisė narė, dar ir linkstanti prie tų, katrie jokio ru-bežiaus tarp demokratų ir social-demokratų nenor brėžti.

Kaip miela širdžiai buvo sutik-ti bendraminčius, tarsi senus pažįstamus ir tuos, katrie tik laiškais, savo rašiniiais su „Varpu“ susisie-kdavo, pinigais aną paremdavo, savo knygas atsiųsdavo Prūsuos išleisti... Bet kiek ir personiškai pažįstamų, nekalbant apie artimus „Varpo“ sandarbininkus! Juk susieję Lietu-vių demokratų partijos nariais tapo ir Povilas Višinskis, ir Bortkevičių pora (ši trijulė ir išrinkta į Centro komitetą), o dar Jonas Biliūnas, Jo-nas Vileišis (ans kartu su broliu Petru yra sustiprinę „Varpą“, pini-gais paremdami), Kazys Grinius, Jurgis Šaulys, dar visas būrelis, tarp katrų ir anos artimi bendražy-giai Paryžiaus parodos pasirengime Pranas Mikolainis, Juozas Bagdonas (kaip Daumantas parodoj darbavę-sis). Moterų, žinia, menkai, bet dar Gabrielė Petkevičaitė, Bite raštus pasirašanti.

O juk ne tik apie partiją, anos įstatų svarbiausius punktus daug kalbėta – ir apie „Varpo“, „Ūkinin-ko“ išlaikymo, platinimo visoj Lie-tuvoj svarbą. Teko Martai ne vieną gerą žodį išgirsti – kaip įvedusi dis-cipliną, sutvarkiusi ir piniginę apy-skaitą, abu su redaktoriaut stojusiu Bagdonu pagerinę laikraščių išlei-dimą...

Tęsinys kitame numeryje

efoto.lt nuotr.

VYTAUTAS SKRIPKA

EILĖRAŠČIAI

tokia liūdna rugsėjo diena
prasideda ar jau praėjo
kas tu turėtum paklausti
ar aš žinau
nieko aš neatsimenu
gal tik vorą
ant moters baltos nugaros
laivą Klaipėdoje
neišvengiamą švyturį

senas esu
pabūk su manim
matau visada tavo žydrą skarelę
jūra nutolo nuo mūsų
ištuštėjusiose kopose
esam lyg du mažutėliai vėžliai
neišmanantys švytinčių kompasų

suragėjusios ausys
girdi didelę kriauklę pasaulio
mes grįšim atgal
nepasiduodame

Tolimiausius laikus
Priminė man mėnulio šaltoji delčia.
Daiktai, praradę mane,
Galvojo apie vienatvę.
Didingą pasaulio vienatvę.
Taip nykiai lojantys šunes,

Pokario mėlyno šunes
Žmogui senam pasigirsta.
Sušlamėjo už lango bevardė šaka.
Vertybės, didelės tiesos
Lyg prarastos formos
Klajojo ir grimzdo į
Kambario tylą.
Laikas sustojo už nugaros.
Jutau jo šešėlį didingą.
Visą ramų rugpjūtį,
Šaukiant žvaigždėms danguje,
Suvokdamas neįvykusį laiką,
Smilgų ir upių bevardžiuos namuos
Gyvenau.

tokia aukšta ir žvaigždėta vasaros naktis
tokia mažytė serganti motina
ir toks vienišybės pilnas pasaulis
tik vilkai
instinkto švaraus vedami

bet atgyja kosminis tinklas
ir nematomos vielos prabėga
rūstį ir pamestą pirštinę vaiko
sujungdamas

toli toli
nuo sentimentaliai nuvytusio lapo
poezijos knygoj.

Pasaulinio garso kontratenoras Jakub Józef Orliński pirmą kartą Lietuvoje neįprastas vienos dienos festivalio „Gaida“ koncertas LVSO salėje

Laimutė Vasiliauskaitė-Rožukienė

Rugsėjo 23 d. „Gaidos“ festivalis prasidėjo tikrai neįprastu, bet nepaprastu koncertu „#LetsBarock“. Tai naujausias garsiojo kontratenoro Jakub Józef Orliński ir pianisto (kompozitoriaus ir pranešėjo) Aleksander Dębicz pasirodymas, kuriame senojo baroko muzika susijungia su džiazu ir su popmuzikos instrumentais. Prisijungė ir garsiausi Lenkijos muzikantai – Marcin Ulanowski (būgnai) ir Wojciech Gumiński (bosinė gitara).

Muzika prieinama ir suprantama skirtingoms kartoms. „#LetsBaRock“ programoje – baroko kūrinių koveriai XXI a. moderniu stiliumi. Daugiausia A. Dębicz aranžavo Henry Purcelli kūrinių, pvz., *Strike the Viol*, *Sound the Trumpet*, *Fairest Isle*, *Music for a while*.

Skambėjo ir kitų kompozitorių (Francesco Nicola Fago *Alla Gente*, Claudio Monteverdi *Oblivion soave*, Georg Friedrich Handel *Pena tiranna*, Antonio Vivaldi *Vedrò con mio diletto*) A. Dębicz kurtos aranžuotės. Jakub Józef Orliński šias arijas atliko vis kitomis originalo kalbomis. Be aranžuotė, atliktos ir kelios Aleksander Dębicz kompozicijos: *Intro*, *Toccata*, *Przqśniczka*, *Finale*.

#LetsBarock siekia išsaugoti senąją baroko muziką (Vivaldi, Bach ir Purcell kompozicijas), jas pateikti patraukliai ir sudominti auditoriją per *crossover* – žanrų, stilijų ir epochų mišinį.

Siekia pateikti senąją muziką išsaugant jos grožį. „Mūsų versijoje baroko kūriniai skamba neabejotinai šiuolaikiškai, tačiau išlaiko savo charakterį, nors ir pakeitėme kai kuriuos akcentus. Pavyzdžiui, *Oblivion*, sukurtas pagal ariją *Oblivion soave* iš Monteverdi operos *Popėjos karūnavimas*, išlieka savotiška loššine – tačiau mūsų versijoje ji primena svajingą transo stiliaus kūrinių. O pagal Vivaldi ariją *Vedrò con mio diletto* sukurtas *Vedro* savo

Jakub Jozef Orlinski koncerto fragmentas.

L. Vasiliauskaitės-Rožukienės nuotraukos

skambesiu pabrėžia žmogaus, kuris negali gyventi be mylimosios, dramą ir gali priminti epinį filmą.“

Jaunasis lenkų dainininkas Jakub Józef Orliński, pasižymintis angelo balsu, yra vienas garsiausių dabarties operos kontratenorų žvaigždžių, laukiamas prestižinėse Europos ir Amerikos teatro scenose. Bilietai į jo koncertų visame pasaulyje visiškai išparduodami. Jo režisūrinis debiutas – 2024 m. naujas Glucko *Orfeo ed Euridice* įrašas. Kritikų pri-

pažintas už neatrastų senosios muzikos perlų įrašus (įrašinėja išskirtinai su *Warner Classics / Erato*).

Breiko šokėjas, modelis ir nuomonės formuotojas. Charizmatiškasis jaunuolis Jakub Józef Orliński nuo mažens šoka breiką (yra pelnęs laurų ir šios srities konkursuose), yra nepaprastai lankstus, scenoje pasirodė su baltais sportbačiais ir laisvo stiliaus šviesiu kostiumėliu.

Nukelta į 8 psl.

Netikėta Lietuvos valstybinio simfoninio orkestro dovana vilniečiams prie Kudirkos paminklo

37-ąjį koncertinį sezoną pristatė Kudirkos aikštėje

LVSO orkestras (dirigentas – Gintaras Rinkevičius) prie V. Kudirkos paminklo

LVSO orkestro muzikantai su meno vadovu ir dirigentu Gintaru Rinkevičiumi naujausią ambicingą savo 37-ąjį sezoną pristatė išėję į gatvę.

Vieną saulėtą rugsėjo dieną Vilniaus praeivius sustabdė neįprastas

koncertas – profesionali muzika, atliekama profesionalų (viešose erdvėse esam įpratę išvysti gatvės muzikantus.)

Per pietų pertrauką orkestras pateikė tikrą skanėstą – svarbiausią savo

sezoną akcentą – R. Wagner operos „Lohengrinas“ įžangą iš III veiksmo (premjera, koncertinis atlikimas su pasauli-je pripažintais kviestiniais solistais Vida Mikevičiūte ir Edgaru Montvydu LVSO salėje įvyks 2026 m. vasario 14 d).

„Lohengrinas“ – tik R. Wagner operų ciklo pradžia“, – kalbėjo G. Rinkevičius. Jo svajonėse ir planuose – sudiriguoti visas vėlyvasias R. Wagner operas (*Parsifalį*, *Reino auksą*, *Valkirijas*, *Zygfrydą*, *Dievų žlugimą*, *Tristaną ir Izoldą*), per sezoną kiekvienais metais – po vieną.

M. K. Čiurlionio 150-ajam jubiliejui prie Kudirkos paminklo subangavo jūra: Orkestras atliko fragmentus iš M. K. Čiurlionio simfoninės poemos „Jūra“. (Rugsėjo 26 d. LVSO koncertų salėje su chorą „Jauna muzika“ nuskambėjo ir retai atliekamos M. K. Č. harmonizuotos lietuvių liaudies dainos).

Neįprastą koncertą vilniečiams LVSO orkestras užbaigė išpūdin-gais Gustav Mahler fragmentais iš I simfonijos.

Praeiviams buvo dalinamos LVSO naujojo sezono I pusmečio programos. Joje – simfoniniai koncertai ne tik suaugusiems.

Spalio 4 d. LVSO koncertų salėje bus atliekama „Laukinė simfonija“ (rekomenduojama vaikams 3–10 metų) su vaizdo projekcijomis ir aktorės Gintarės Latvėnaitės skaitomomis ištraukomis iš kultinio amerikiečių rašytojo Dan Brown knygos „Wild Symphony“ (2020 metais išleista lietuvių kalba).

Paminėtas F. Vaitkaus skrydžio per Atlantą 90-metis

Algis Vaškevičius

Rugsėjo 19-ąją ypatingos išskilmės surengtos Pagėgių mieste – čia iškilmingai paminėtas lakūno Felikso Vaitkaus skrydžio per Atlantą 90-metis. F. Vaitkus tapo šeštuoju lakūnu pasaulyje, kuris 1935 metų rugsėjį vienmotoriu lėktuvu perskrido Atlantą. Lietuvos jam nepavyko pasiekti, teko nusileisti Airijoje.

Minėjimui pasirinkti Pagėgiai, nes po savo legendinio skrydžio, kuriuo norėjo pakartoti Stepono Dariaus ir Stasio Girėno žygdarbį Amerikoje gimęs ir augęs F. Vaitkus traukiniu iš Berlyno per Karaliaučių ir Tilžę atvyko būtent į šį netoli pasienio su Rusija esantį miestelį, kur buvo iškilmingai pasitiktas geležinkelio stotyje ir čia pirmą kartą žengė ant Lietuvos žemės.

Šįkart paminėti skrydį Pagėgių geležinkelio stotyje susirinko daugybė žmonių. Čia buvo ir lakūnai, ir pasieniečiai, daug jaunimo, vietos gyventojų. Buvo prisiminta, kad Pagėgiuose F. Vaitkus užtruko neilgai, toliau keliavo po kitus Lietuvos miestus, visur buvo iškilmingai sutiktas.

Nuskambėjus Lietuvos ir Amerikos himnams, į susirinkusius kreipėsi Pagėgių savivaldybės meras Vaidas Bendaravičius. Jis pabrėžė, kad lakūno žygdarbis įveikiant Atlantą labai suartino Lietuvą ir jos išeiviją. „Džiaugiamės, kad būtent Pagėgiuose įamžiname šio lakūno žygdarbį, nes šiame taip pat švenčiame ir 25-ąsias Pagėgių savivaldybės įkūrimo metines. Ačiū visiems, kurie prisidėjo prie minėjimo, ačiū Lietuvos šaulių sąjungos išeivijoje atstovams, Airijos lietuvių bendruomenei ir kitiems“, – sakė meras.

Lietuvos kariuomenės karinių oro pajėgų vadas pulkininkas Antanas Matutis teigė, jog Felikso Vaitkaus siekis pakartoti Dariaus ir Girėno skrydį vertas didžiausios pagarbos. Reikia turėti galvoje ir tai, kad šiaurės Atlantas nėra lengvas vienmotoriam lengvam lėktuvui vykdyti skrydį, tad lakūnui tada teko nusileisti Airijoje. „Jo 22 valandų skrydis, kai buvo įveikta 5100 kilometrų, yra labai svarbus, bet dar svarbiau yra meilė tėvynei ir pasiryžimas garsinti savo šalies vardą“, – sakė vadas.

Renginyje dalyvavo ir Amerikos ambasados Lietuvoje gynybos atašė pavaduotojas sausumos pajėgų klausimams pulkininkas leitenantas Zachary Schaeffer. „Ačiū, kad pakvietėte čia dalyvauti. Aš daugiau pasidomėjau, kas tas Vaitkus, anksčiau nežinojau. Išties jo skrydis buvo labai įsimintinas to meto sąlygomis. Aš jau dvejus metus gyvenu ir dirbu Lietuvoje ir mane ištis stebina lietuvių bendruomeniškumas, juk ir F. Vaitkaus skrydį didele dalimi finansavo lietuvių bendruomenė Čikagoje. Tokie skrydžiai per Atlantą dabar yra kasdienybė, bet prieš 90 metų tai buvo išties ir ypatingas, ir pavojingas dalykas“, – teigė jis.

Lietuvos šaulių sąjungos vadas Linas Idzelis pabrėžė, kad F. Vaitkus buvo labai drąsus žmogus. „Mes neseniai įkūrėme aviacijos eskadrilę šaulių sąjungoje ir praėjusią savaitę aš skridau dviviečiu lėktuvu Anykščiuose, tai nelabai smagus jausmas buvo,

Skrydis įamžintas atminimo lenta.

A. Vaškevičiaus nuotraukos

nes vėjuota, po lietaus. F. Vaitkus skrido tiek valandų nematydamas kur, ir tai turėjo būti labai sunku. Be to, skrydis per Atlantą tada buvo siūlomas ir kitiems lietuvių kilmės lakūnams, bet jie atsisakė. Būkite drąsūs, kaip Vaitkus“, – linkėjo L. Idzelis.

Į iškilmes atvykęs Lietuvos šalių sąjungos išeivijoje atstovas Ernestas Lukoševičius perskaitė šios sąjungos sveikinimą. Jis priminė, kad F. Vaitkus svarbus ir Šaulių sąjungai, nes 1935 m. Kaune jam buvo suteiktas garbės šaulio vardas. Svečias perdavė linkėjimus nuo vienintelio F. Vaitkaus sūnaus Filipo, kuris yra 87-erių metų amžiaus ir gyvena Kohler miestelyje Wisconsin valstijoje. Beje, rugsėjo 20-ąją F. Vaitkaus skrydis buvo paminėtas ir ten, iš Čikagos atvyko didelė lietuvių grupė, minėjime dalyvavo ir Filipas Vaitkus su žmona. E. Lukoševičius taip pat informavo, kad šiame Čikagos miesto taryba ir meras liepos mėn. priėmė deklaraciją, skirtą pagerbti Lietuvos lakūnus Steponą Dariusį, Stasį Girėną ir Feliksą Vaitkų.

Renginyje buvęs Pagėgių Algimanto Mackaus gimnazijos mokinys, Danijos oro linijų pilotas Nikodemus Vytuvis perskaitė F. Vaitkus laišką, kurį šis parašė prieš savo skrydį 1935-aisiais. Jaunasis lakūnas teigė, jog didžiuojasi gimtuoju kraštu, jo istorija ir kvietė visus jaunus žmones turėti svajonių bei siekti savo tikslų.

Ant Pagėgių geležinkelio stoties pastato buvo atidengta skulptoriaus Adomo Skiezgelo sukurta atminimo lenta, įamžinusi F. Vaitkaus apsilankymą šioje vietoje. Skulptorius džiaugėsi, kad jam buvo patikėta garbė įamžinti tokią svarbią asmenybę. Lenta buvo pašventinta, nuskambėjo garbės salvės,

parodomąjį skrydį atliko karinių oro pajėgų lakūnai.

Nors tąkart ir nepavyko pasiekti skrydžio tikslo, tačiau į Lietuvą F. Vaitkus atvyko traukiniu ir pirmąją savo pėdą Lietuvos žemėje padėjo būtent Pagėgių geležinkelio stotyje, kur jį pasitiko Mažosios Lietuvos šviesuolis Martynas Jankus, krašto inteligentija, miestelio gyventojai. Pagėgiuose sustojimas tęsėsi apie pusvalandį, iš čia lakūnas tęsė kelionę į Klaipėdą, iš kur karo aviacijos lėktuvu buvo atskraidintas į Kauną. Kaune lakūnas susitiko su Respublikos Prezidentu, Vyriausybės nariais, dalyvavo susitiki-

Minėjimas prie Pagėgių geležinkelio stoties

muose su karo aviacijos, Lietuvos aeroklubo lakūnais, visuomenės atstovais, aplankė savo tėvų gimtines.

Lydimi Lietuvos karinių oro pajėgų orkestro, visi atžygiavo į Pagėgių savivaldybės kultūros centrą, kurio salėje minėjimas tęsėsi toliau. Po šventinio koncerto įteikti apdovanojimai rašinių konkurso apie F. Vaitkų ir jo skrydį nugalėtojams. Išklaustyta sveikinimas, kurį perdavė Airijos lietuviai iš Balinrobo miesto Mayo grafystėje – būtent ten nusileido F. Vaitkaus lėktuvas prieš 90 metų, ten yra paminklas šiam įvykiui paminėti, vietos lietuviai taip pat šiomis dienomis rinkosi pagerbti lakūną ir jo žygdarbį.

Renginyje Vytauto Didžiojo karo muziejaus muziejininkė Justina Nenortaitė perkaitė pranešimą apie F. Vaitkų ir jos skrydį, buvo pristatyta šiame išleista Dalės Naujalienės knyga „Felikso Vaitkaus skrydis per Atlantą“, kurioje surinkta daug įdomių faktų, retų fotografijų. Koncerto metu pasirodė dainuojamosios poezijos atlikėjas, kariškis ir kraštiešis Valerijus Šerelis. Vėliau visi dar bendravo, vaišino si kareiviška koše.

Anykščių pokario partizano, vėliau į VFR emigravusio savamokslio dailininko J. Pajarsko vizija, 1998

Paminklas žuvusiems partizanams Peslių kapinėse, 2014.
Iš autoriaus archyvo

EILĖRAŠČIŲ SPĄSTAI, arba kaip aš norėjau būti trubadūru (4)

Rimantas Vanagas

Pabaiga. Pradžia 2025 m. rugsėjo 13 d. „Kultūroje“

O vis dėlto!

Pertvarka (*perestrojka*) man priminė, jog nėra to blogo, kas neišeitų į gera.

Lietuvos rašytojų sąjunga į SSRS rašytojų sąjungos organizuojamas informacines-koordinacines konferencijas Maskvoje, Kijeve ar Minske siuntė vienintelį savo narį – Publicistikos komisijos pirmininką. Kadangi *perestrojka* nauda bei galimybės Lietuvoje tuomet niekas rimtai netikėjo, mano komandiruotės iš pradžių tebuvo formalus, lengviausias lietuvių rašytojų „atsišaudymas“. Tačiau tekstai, kuriuos parveždavau ir kuriuos noriai per kelis puslapius spausdindavo „Literatūra ir menas“, skaitytojus taip šokiruodavo, kad ne vienas rytais klausdavo, kaip aš dar ne kalėjime?

Viešumas ir skaidrumas – M. Gorbačiovo kūdikiai – buvo gimę Maskvoje ir iki Vilniaus dar neatėję...

Poezija staiga tapo per smulkus, prabangus, mažai ką bedominantis žaisliukas. Tačiau neilgam: pakilus Sąjūdžiui, per Lietuvos radiją ir televiziją pasigirdo ne tik drąsios, ne iš popierėlio skeliamos kalbos, bet ir patriotinės dainos, eilėraščiai.

Perėjęs tarybinės spaudos mėsmalę, aš taip pat, virpėdamas iš džiaugsmo, patyriau, ką reiškia laisvė rašyti ką nori, kaip nori. Kad niekas nevaržytų, nenutrauktų plūstančių minčių ir emocijų, išeidavau net iš namų – ir centriniame Vilniaus pašte susiradęs laisvą nišą, atsiraitodavau rankoves...

Ne aš vienas buvau pakliuvęs į eilėraščio ar romano spąstus. Neįmanoma glaustai apsaityti, kas dė-

josi Rašytojų sąjungos salėje. O jau kolegų galvose! Kas kaip sugebėjo, tas taip veržėsi, kapanojosi iš praeities žąbtų: vieni staiga prisiminė buvę tremtiniai, kiti degino J. Baltušio knygas, tretį atsisakė savo anksčiau parašytų kūrinių; atsirado ir prisipažinusių, jog bendradarbiavę su KGB...

Kas jie (mes) – perbėgėliai, išverstaskūriai? Visokių buvo. Ne taip lengva susivokti, kai kelis dešimtmečius tau kalė į galvą, kad socializmas, komunizmas – pažangiausia žmonijos istorijoje santvarka, teisingumo ir gerovės viršukalnė... Betgi žmogus – ne karvė, prižiūrta prie kuolo: šviežios informacijos lavina, naujai besiformuojantis politinis klimatas, plačiai atsiveriantis pasaulis... Dreband žemei ir trykstant laisvės spinduliams, nesikeisti gali tik visiškas bejausmis ir besmegenis!

A. Baltakis, kadaise universiteto Auloje įteikęs man studento knygelę ir palinkėjęs turėti kietą snapą, po vieno karšto posėdžio koridoriuje įprastu judesiu čiupo už atlapų: „Reikia pripažint: plėšikų lizde gyvenom, plėšikų lizde“! Po akimirkos pridūrė: „Gera, kad atėjo Sąjūdis! O tai būčiau parašęs dar vieną eilėraščių apie Leniną!“

Niekieno neįėjimas, aš pasitraukiau iš „Moksleivio“ vyr. redaktoriaus posto, atsistatydinau ir iš Rašytojų sąjungos valdybos. Atsisakiau Sąjūdžio aktyvistų kvietimo į diskusijų klubą: tegu ateina valdžion nauji, tyri veidai, nė nenutuokiantys, ką reiškia nuolatinis kompromisas su sąžine (nors kai paskui pamačiau, kas atėjo...). Atsisakiau ir Lietuvos demokratinės darbo partijos kvietimo – mano vienintelė partija nuo šiol, kaip vienam posėdy pasakė kolega Valdas Petrauskas, Lietuva!

Būsiu laisvas menininkas.

Negana to, prisiminiau, jog kadaise svajojau būsiąs trubadūras!

Išties: išmušė valanda, kai reikėjo ne ypatingo originalumo, puošnių metaforų ar lyrinių niuansų, o tiesaus, pakylėto, visiems suprantamo žodžio.

Minint 1863 m. sukilimo 125-ąsias metines, kažkaip savaime gimė eilėraščių ciklas „Proskyna“ – apie budelį Muravjovą, per ledinį speigą varomus sukilėlius, Šiaurės žiemos gylybėje šviečiantį Lietuvos atorių... O tada išsiliejo dar vienas ciklas – „Sugrįžimas namo“, kurį prisimindamas, iškart pajuntu virpulį gerklėje. Nes...

Tai nutiko 1987 metų spalio 17 dieną Anykščiuose. Sąjūdis sostinėje susikurs tik po metų, tad tradicinė, 21-oji Knygos šventė, kaip vėliau rašė rajono laikraštis „Kolektyvinis darbas“, buvo skirta „Didžiojo Spalio 70-mečiui“. Iš Vilniaus atvyko gausus būrys rašytojų, padėjo gėles prie A. Baranausko, A. Vienuolio paminklų, J. Biliūno kapo, pasklido po rajoną. Vakarop susitikome Kultūros rūmuose, kur mūsų laukė sausakimša salė.

Gavęs progą žodžiui, išeinu į scenos priešką, arčiau kairiojo kampo, ir apžvelgiu salę. Viskas kaip paprastai: kažkas kosteli, kažkas nusičiaudo, trinkteli kėdės atlošas... Žinau, kad mano eilės bus netikėtas dūris rajono valdžiai, bet lygiai taip pat žinau, kokiais lūkesčiais gyvena Vilnius, visa Lietuva... Turiu dovanėlę „Didžiajam Spaliui“! Skaitau ramiai, lėtai, tarsi viskas būtų įprasta, paprasta, savaime aišku; man svarbu, kad klausytojai žingsniuotų minties laipteliais kartu su manimi – ir jau atsivėrę įkvėptų paskutiniuosius žodžius:

*Man visko reikia,
mano godumui
nėra ribų:
įmanyčiau –
pats save
pasisavinčiau.*

*O ką bekalbėti
apie jūros krantą,
kuriame guli kriauklė
su viso pasaulio garsais?*

*Arba apie seną ažuolą,
kurio gyslomis teka
ankstesni
mano gyvenimai?*

*Man visko reikia,
mano godumui nėra ribų,
bet labiausiai man reikia
LIETUVOS
mano vaikų lūpose.*

Jaučiau, kaip sudreba mano balsas. Salėje tylą, žiūrovai lyg prismeigti prie kėdžių. Tie paskutiniai lašai, atrodo, nukrito į išdžiūvusią dirvą! Ir aš atsikvėpęs skaitau dar vieną to paties ciklo eilėraščių, dar vieną, dar... O salė vis apmirusi! Kol galiausiai priinu prie finalo:

Nukelta į 8 psl.

Vilniaus jaunųjų rašytojų sekcijos narių susitikimas su Šakių rajono „Taikos“ kolūkio skaitytojais. Iš kairės: A. Valionis, J. Kalinauskas, A. Guščius, J. Kunčinas, R. Vanagas, E. Valotka, V. Brazauskas, V. Prėskienytė, 1976. Iš autoriaus archyvo

Eduardo Jurėno raižiniai A. Vienuolio „Paskenduolei“

ŠVENTŲ GIESMIŲ GIEDOJIMAS (2)

Novelė iš to paties pavadinimo atsiminimų knygos

Stanislovas Abromavičius

Pabaiga. Pradžia 2025 m. rugsėjo 27 d.
„Kultūroje“

Vaidinimo pabaiga į mamos širdį dar daugiau gailesčio pripylė...

„Riktelėjo už ežero, atsiliepė melduose, skardžiuje, už liepto... Atsiliepti atsiliepė, bet išeiti ir pasirodyti nedrįso. Tada jau Veronika pamažėl pradėjo bristi į vandenį. Krūptelėjo vandeny žvaigždėlės, subruzdo ajerai, sulingavo amžinai sargyboje stovinčios nendrės, nutirpo persigandė meldai, ir viena paskui kitą į visas šalis pradėjo bėgti nuo Veronikos bangutės...

Kai po pusvalandžio iš po debesėlio išlindęs mėnulis apšvietė žemę, tylu ir ramu buvo nurimusiam vandens plote: saldžiai miegojo ajerai, snaudė ant meldų pasirėmusios nendrės, ir milijonai žvaigždelių žiūrėjo iš dangaus ežeran. Miegojo ir žmonės, ir gamta, tik vienas vienužis mėnuo, liūdnas ir susimąstęs, budėjo ties ta nelaiminga šalimi, kur taip daug meldžiamasi ir taip daug ašarų liejama...“

Mama neturėjo jėgų garsiai net paprašyti puodelio vandens, tik pirštu pamojo seseriai ir parodė į prie durų stovėjusį kibirą ir aliumininį puodelį. Gėrė iš kaimynų Marijos ir Miko Zakarauskų šulinio atneštą vandenį lėtai, paskui juo dar ir akis pavilgė. Tik po kelių minučių, nusišluosčiusi veidą skarelės kampu, paėmė sesers ranką ir pusbalsiu pasakė:

– Tokios grožybės gyvenime nesu girdėjusi...

Jos akys spinduliavo, dar matėsi kampučiuose nespėjusių nudžiūti ašarų blizgučių. Mama ašarų gėdijosi, tad jas paslapčiomis šluostėsi skarelės kampeliu, paskui dar ir delnu nubraukdavo, tačiau kartais, visiems matant, jos išriedėdavo nelauktai, per ilgai akyje užsilaikiusios.

Šį vaidinimą radijas kartodavo nuolat, gal kas du tris mėnesius. Mama mintinai žinojo kiekvieną vaidinimo dialogą, prieš skaudžias Veronikai vietas susigūždavo, tarsi pati laukė smūgio. Ir taip kiekvieną kartą, kai mūsų didžiajame kambaryje ant sienos pritvirtintas radijo taškas pradėdavo giedoti šventas giesmes, mama pasikeisdavo, susijaudindavo gal ne dėl Veronikos nuodėmės, kiek dėl šventų giesmių, kurios ją jaudindavo, o bažnyčia buvo nepasiekiamą. O gal ji savo sunkų gyvenimą lygino su tos nelaimėlės, pasirinkusios ežero bangų ir gilumos draugystę? Ar ne sotesnį prieškario gyvenimą lygino su tuomečiu, kai vaikui nebuvo ant stalo iš kur ir duonos riekes padėti?

Tačiau vieną kartą, dar po vieno išklausyto vaidinimo ir poteriavimo, mama atsisėdo savo patale ir, kalbėdama apie girdėtą vaidinimą, atsargiai prisitarė:

– Viskas ne visai taip buvo... Aš pažinojau Veroniką, ji nuskendo visai ne ežere, o Nemune...

Mes nustebę tylėjome, tik sesuo Janina, kuri jau buvo pusmergė ir mokėsi devintojoje klasėje, pakėlė akis nuo žarijomis prikaitinto lygintuvo, kuriuo lygino *pliusuotą* savo sijoną, ir nustebusi paklausė:

– Mama, jūs pažinojote Veroniką? Tai gal čia ne ta, jei nepaskendo? Rašytojo Antano Vienuolio tikroji pavardė Antanas Žukauskas, jis iš Anykščių, pas mus, Rumšiškėse, gal niekada nebuvo, tai kas jam miestelio istorijas pranešė?..

– Tas, – užtikrino mama. – Jei kitas, tai tu man, vaikeli, pasakyk, *ale* kaip galima taip viską teisingai aprašyti, kas dar prie Smetonos mūsų kaimynei Tuškevičiaus Veronikai nutiko? Tarnavo ji pas Babkauskus samdine, gražiai dainavo... O Eidukaičių Juozelis iš Gardino gatvės, ar ne jis Amerikon iš-

važiavo, palikęs namus ir seseris be kraičio? Tu, vaikeli, negimus dar buvai, nes ir aš dar po stalu nepasilenkus vaikščiojau...

Sesuo neprieštaravo. Tylėjome ir mes, nesupratę apie ką mama su seserimi, drabužius lyginančia, kalba. Pokalbis mūsų supratimu sviro jau mamos naudai.

– Kartą, per Šventą Petrą, kai ant mūsų gryčios durų bernai iš vakaro du vainikus prikėlė – mano tėveliui ir dar mažam broliui – kalbos apie Veronikos bėdą ir pasklido... Tada Eidukaičių Juozas pasiraitęs rankoves dirbo, plušo savo siauroje *akalenijoje*, o bėdai ištikus, pasiskolino kelis šimtus litų *šipkartei* ir išmovė laivu į Ameriką. Niekas jo nesulaikė – nei ašaroti Veronikos maldavimai, nei amžiną atilsį tavo senelio Petro grasinimai. Tavo senelis labai drąsus buvo, į visų bėdas lįsdavo...

Paskui tik mama gal pagalvojo, ar ne per anksti penkiolikmeči tokius dalykus aiškinti.

– Mama, – tarsi papriekaištavo sesuo, išpurškusi ant lyginamo sijono vandenį, – mama, gal ir rašytojo krašte panaši istorija nutiko? O gal jis viską pats sukūrė, juk jis – rašytojas, kūrėjas. Per pamokas mes kartais ir kitus Vienuolio kūrinius skaitom, tai ar viskas būtinai turėjo gyvenime nutikti? Ir apysaka, mama, parašyta dar tada, kai Tuškevičių Veronika ir gimusi nebuvo.

Tik mama vis dar nepasidavė griaunamai jos iliuzijai, tarsi negirdėjo dukros aiškinimų, kalbėjosi lyg nieko negirdėdama:

– Ir pieva, kur Veronika savo nelaimę suprato, vaikeli, yra prie mūsų *akalenijos*, už Račiaus seredukų. Ar tu negirdėjai per radiją dainuotos dainos iš mano lūpų, – mama minutėlę palaukė ir tyliau balsu uždainavo:

*Ant kalno rugiai, pakalnėj kviečiai –
Šūkavo ūkavo močia dukrele:
– Eik, dukrele, namo, eik, jaunoji,
namo,
Žada tave tėvulėlis už kriaučiuko duoti...*

Paskui atsiduso ir tarsi sau, o ne mano seseriai, ištare: “Negi nebuvo nė vieno žmogaus, kuris nelaimėje jai būtų padėjęs? Tėvas mušė rykšte, o kiti – liežuviais... Būtų pas mus ar Teklę Sakalauskienę užėjusi...”

Sesuo nieko neatsakė, tik padėjo ant krosnies vis dar karštą lygintuvą, nuėmė nuo stalo lyginimui skirtą drobinį užtiesalą, užklojo staltiesę, pataisė mamos patalus ir išėjo iš trobos. Subildėjo durų *klemka* –pašoko viršun ir užtrenkė duris – kaip ir judviejų pokalbį, kurį mes ne visai supratome.

Tą popietę mama dar ilgai poteriavo lovoje už Veronikos vėle, girdėjome tyliai šnabždant, kad rašytojui Dievulis duotų jėgų ir kantrybės papasakoti kitas mūsų miestelio istorijas. Dukros abejonės, kad aprašyta istorija vyko ne mūsų miestelyje, jos nepaveikė. Kaipgi galima aprašyti žmogaus gyvenimą taip tiksliai, įtikinamai, išspaudžiant skaitytojo ašarą, nebūnant arti aprašyto herojaus? Pala pala, o kai Veronika vakaruškose pas Dementavičius dėl savo nelaimės slapstėsi už pusmergių, o Jonienė atėjo su vyti-ne Magdės namo varyti, kai už ilgą užsibuvimą prie visų ją rykštele čaižė, argi ne mūsų gatvėje buvo?

Kartą mama paprašė bibliotekoje dirbusią giminaitę Janiną Ulozienę atnešti jai Vienuolio knygų, visų pirma „Paskenduolę“. Bet kai bibliotekoje jų nebuvo, toji pažadėjo skaitytojo sugrąžintą jai atnešti. Mama tenkinosi radijo vaidinimu ir dažnais pokalbiais su mumis apie iš radijo taško sklindančius įvykius, nutikimus, smulkmenas, kurios dažnam pro ausis praslysdavo.

Knygų skaitymas mamai buvo tikra palaima. Skaitydavo ji jas tarsi laiškus, parašytus artimo žmogaus. Visada skaitydavo pusbalsiu, garsiau ar tyliau, tačiau galėdavome gerai suprasti, ką ji perskaitydavo. Būdavo taip įsijautusi į skaitymą, kad net nepasitebėdavo aplinkui susispietusių.

Nukelta į 8 psl.

ŠVENTŲ GIESMIŲ GIEDOJIMAS

Atkelta iš 7 psl.

○○○

Tada mūsų mama parašė laišką rašytojui, paprašė seserį jį nunešti į paštą, nupirkti ten voką su ženklu už keturiasdešimt kapeikų ir išsiųsti, tik adreso nežinojo. Tad liepė taip ir užrašyti ant voko: „Anykščiai, rašytojui Vienuoliui“. Ir perskaityti savo laišką seseriai leido. Ta nustebusi ir susižavėjusi rašinių permetė akimis, paskui neatsispyrė pagundai ir, paprašiusi pašte lapo popieriaus, jį perrašė. Po daugelio metų aš to laiško nuorašą aptikau mūsų namo palėpėje, tik gaila, kad sesuo, perrašydama mamos kūrinėlį, ištaisė gramatikos klaidas, sudėliojo kablelius ir taškus. Skaičiau jį ir prisiminiau tuos įvykius, kai radijo taškas giedojo šventas giesmes ir išivaizdavau mamą vieną, prietemoje, rašančią laišką nepažįstamam žmogui, kurio niekada nebuvo sutikusi, o ir girdėjusi per radiją tik vieną jo kūrinį. Jos veidas turėjo ypatingai spindėti, nes mama visada, gražaus įvykio ar istorijos sujaudinta, tapdavo laimingiausiu žmogumi.

„Gerbiamas rašytojau, sėdžiu lovoje ir galvoju, iš kur jūs, Tamsta rašytojau, taip gerai žinote mūsų miestelio gyvenimą, mūsų kaimynės Veronikos Tuškevičiūtės istoriją? Su visom smulkmenom, pokalbiais ir kasdieniniais nutikimais. Per mūsų radiją praėjusį sekmadienį girdėjau pasakojimą apie mūsų Veroniką, klausiau, ir ašaros byrėjo. Aš atpažinau išdrožinėtą mūsų miestelio Didžiosios gatvės medinį Mikalojaus kryžių, ties Ridiko grinčele, kur visada būdavo pamesta eglisakių ar lauko gėlių. Tik tų qžuolų prie jo nepamenu, bet čia galėjo ašaras lieti ir apgauta Veronika. Ir aš esu ne kartą ten padėjusi rugiagėlių vainikėlius, ir mano gyvenimas buvo sunkus, o jį aprašius, gražus pasakojimas išeitų...“

Vaidinime atpažinau mūsų kleboną Joną Jurevičių. Gal ir negerai padarė, pasmerkęs Veroniką, ale kad joks kunigas už tokią nuodėmę neatleidžia. Reikėjo jai būti kantresnei ir kasdien Dievulio, o ne kunigo atleidimo prašyti. Jis – geras, visus suprantą. Ir tą vaikelių būtų užsiauginusi. Ne pirmas ar paskutinis kartas mūsų krašte.

Tamstos aprašytas mūsų kapiaitės ir dabar akyse matau: verkia motutės dukrelių, o dukrelės motučių, jaunos našlės – vyrų ar vaikelių... Kopytėlės pavėsyje susitikę bučiuoja-

si seserys, seniai nesimatę, nes nutekėjusios į skirtingus kaimus. Ir man širdį skauda, pagalvojus apie savo seseris, nors visos mes gyvename netoliese... Mes išpuošėme kapus ropikėmis, samanėlėmis, išdėliojome jomis kaururių kraštus ir kryžius, nes čia tik smėlis, kuriame sunkiai auga gėlės. Kitos samanos – jau kapinių pakraštyje: baltos, kelis kartus didesnės už ropikes, užplūdę nykią už tvoros esančią žemę; jų nei gyvulys edė, nei žmonės į kapi-nes nešė.

Tik ežerėlis yra jau gerokai toliau nuo miestelio. Ir į mūsiškį nepanašus. Tamsta galėjai nežinoti, kad Veronika brido į Nemuno vandenį, kad užbaigtų šios žemės neteisybes. Žmonės ją matė einančią prie Kalinausko valčių, o surado nelaimėlės kūną už trijų kilometrų, jau prie Aštrago. Tamsta galėjai nežinoti, kad po dešimties metų sugrįžo iš Amerikos Juozas Eidukaitis, su bostoniniu kostiumu, skriblium, tai pirmiausiai pradėjo klausinėti apie Veroniką, o teisybę sužinojęs, sako, net balsu verkęs, paskui nuėjo į senąsias miestelio kapines...

Gyvenimas, rašytojau, kaip augantis bezo lapas: čia, žiūrėk, dar tik sprogsta į tirpstantį sniegą žiūrėdamas, čia jau krenta į sulytą mūsų gatvelės smėlį. Dievulis jau seniai atleido Veronikai nuodėmę, nes ji nebuvo didelė nusidėjėlė. Saugok, Viešpatie, ir mus nuo nuodėmių. Būkim mažesni už skruzdėlytę ir kantresni už namo slenkstį. Dievulis yra pasakęs, kad niekas žmogaus nežemina taip, kaip ko didybė, manymas, kad yra svarbiausias pasaulyje...“

Mamos laiškas nesugrįžo atgal, tai galėjo reikšti, kad rašytoją jos sielvartas pasiekė. Kaip jautėsi Vienuolis, paprastos vargo moterėlės tik iš vyskupo Antano Baranausko biografijos girdėto miestelio, kuriame jis niekada nebuvo ir jo istorijų nežinojo, girtas išgirtas už talentą, už Veronikos kančių tikrovišką aprašymą, jau niekas nesužinos. Ir tas laiškas neužsilaikė ilgai rašomojo stalo stalčiuje... O gal jis buvo ant stalo, kai rašytojas rašė testamentą: „Prašau palaidoti mano kūną sodyboje, kalne iš kairės pusės nuo įėjimo sodybon iš Ukmergės gatvės. Nenorėčiau, kad ant mano kapo būtų pastatytas koks nors paminklas. Man užtektų ir tokio monumento: didelio Anykščių laukų akmens, ant kurio būtų iškaltas kryžius ir parašyti šie žodžiai: „A. Vienuolis“ ir pažymėti mano gimimo ir mirties metai. Tokia yra mano paskutinioji valia. Norėčiau, kad ji tiksliai būtų įvykdyta.“

Antano Vienuolio kapas su paminkliniu akmeniu

EILĖRAŠČIŲ SPĄSTAI

Atkelta iš 6 psl.

Tėvyne!
Aš esu tau,
aš esu tavo
gyslėlė prie smilkinio.

Tai mano vardas
žalioje miško aikštelėje,
ant deimantinių
briedžio ragų.

Tai mane
kaip skerdieną plėšė
Europos ir Azijos šunes,
springdami
iš pasigardžiavimo.

Tai mano
širdies twinksnius
skaičiuoja Gedimino
bokšto laikrodīs.

Tėvyne!
Aš esu tau,
aš esu tavo
amžinoji kelionė.

Salė tyli, kažko laukia – ir staiga pratrūksta, ploja atsistodama! Kadan-gi paskutinis eilėraštis – ir išpažintis, ir priesaika, vadinasi, visi šitie šimtai žmonių prisiekė Lietuvai kartu su manimi...

Aš laimingas. Man be galo pasisekė: buvau ten, kur reikėjo, toje vietoje, kuri tikrai laukė... Vieną kartą gyvenime, neilgai (gal 15 minučių), regis, vis dėlto buvau trubadūras!

P.S. Kodėl viešai rodau šią išpažintį? Teisindamasis? Bet argi kam neaišku, kad ir Žemė, ir žmogus nėra plokščias, vienalastis, vienspalvis... Atgailaudamas? Atsijojęs grūdus nuo pelų, po kelerių metų išleidau poezijos rinktinę „Triskart lietus“, skirtą Motinai, Mylimajai, Tėvynei. Norėdamas „išplauti“ savo praeitį ir biografiją? Cha, gudručiai jau seniai „išsiplovė“ ir iš to pasipelnė, juokinga, kai net en-

Partizanų motina Marijona Bareikienė, 1956. Iš autoriaus archyvo

ciklopedijose nerasi jiems neparančių faktų...

Kai tau per 70, nebevilioja nei karjera, nei greita šlovė, nei viso pasaulio auksas.

Rūpi kitkas: harmonija, santarvė, atjauta ir meilė artimui, – kokia ateitis be dvasios?

Norėtusi, kad labiau tikėtume, pasitikėtume ne valdžia, o savimi.

Kad laisvė nebūtų painiojama su laisvo elgesio kūnais, o vaikiška užgaida „čia ir dabar“ peraugtų į išminčių skiepytą „vakar, šiandien ir visados“. Kad jaunieji poezijos čiurliai išlįstų iš savo urvelių, palikdami planšetes bei internetus, ir pauostytų, paragautų tikro gyvenimo, paliestų, pakalbintų ir apkabintų gyvą, realų žmogų.

Kad, visam pasauly susitvėrę rankomis ir giedodami Lietuvos himną, linkėdami vienas kitam „vienybė težydi“, jau kitądien nevirstume piktais nykštukais, rišinėjančiais užmigusį Guliverį prie žemės.

Kad, skambindami visais varpais, šaukliai ir trubadūrai nežemiška galia įkvėptų mūsų tautą, greičiausiai nykstančią Europoje, naujam prisikėlimui...

Jakub Józef Orliński

Atkelta iš 4 psl.

Breikas ir šiandien yra jo kasdienybė: dainuodamas arijas atsiraitodavo rankoves, galiausiai nusimetė švarką, kelis kartu sušoko breiką, net persiversdamas ore per galvą. Po tokių triukų dainavo lyg niekur nieko. Du kartus pakviestas bisui dar kartą ir sušoko, ir papildomai atliko dainas, kurių nebuvo programoje. Jo veidas yra ir Netflix, Louis Vuitton, Levis, Nike, BMW, Lacoste, MAC Cosmetics prekės ženklas.

Vilniaus miesto ansamblis NIKO „apšildė“ koncertą. Neatsitiktinai pirmieji „apšildytojai“ buvo panašaus stiliaus ir lygmens „išdykėliai intelektualūs chuliganai“ – Vilniaus miesto ansamblis NIKO (ansamblio įkūrėjas ir meno vadovas) Gediminas Gelgotas. Jie grodami irgi kartais šoka ir

J. J. Orliński ir A. Debicz

dainuoja, šiuolaikinių autorių kūrinis organiškai sulieja su baroko garsoaizdžiais. G. Gelgotas diriguoja visada šokdamas, susiliedamas su muzika. Tą vakarą įvyko G. Gelgoto italų ir prancūzų kompozitoriaus Pancrace Royer Vertigo kūrinio rekompozicijos premjera bei atlikti kūriniai iš pačių naujausių Ludovic Einaudi ir Max Richter albumų. G. Gelgoto muzika pasižymi darniu minimalizmu ir modernios estetikos deriniu.